

3. Єфремов С. Іван Тобілевич // Єфремов С. Літературно-критичні статті. – К., 1993.
4. Літературно-науковий вісник. – 1913. – Кн. XII.
5. Костюк Г. Сергій Єфремов і Володимир Винниченко // Костюк Г. Володимир Винниченко та його доба. – Нью-Йорк, 1980.
6. Михайлин І. Історія української журналістики XIX століття: Підручник. – К., 2003.
7. Рада. – 1912. – № 160.
8. Рада. – 1912. – № 169.
9. Рада. – 1912. – № 171.
10. Рада. – 1913. – № 60.
11. Рада. – 1913. – № 69.
12. Рада. – 1913. – № 73.
13. Рада. – 1913. – № 85.
14. Рада. – 1913. – № 181.
15. Рада. – 1913. – № 182.
16. Сохацька Є. На варті українства. Статті з літературознавчого та культурологічного до-робку. – Кам'янець-Подільський, 2004.
16. Сріблянський М. На сучасні теми. Національність і мистецтво // Українська хата. – 1910. – № 11.
17. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Українська художня проза і літера-турна критика кінця XIX – поч. XX ст. – К., 2003.

Андрій Кліш (Тернопіль)

Іван Франко в житті і творчості Кирила Студинського

Актуальним завданням сучасної історичної науки залишається всебічне вивчен-ня персоналій видатних громадсько-політичних діячів, чий імена в умовах панування в Україні однопартійної тоталітарної системи перебували поза межами наукових досліджень або й узагалі були викреслені з українського дискурсу. Історія кожної країни, кожного напрямку діяльності є персоніфікованою, бо всі об'єктивні процеси суспільно-політичного розвитку проходять через індивідуальний досвід. Такий методологічний підхід сприяє індивідуалізації історичного процесу, реконструкції особистості в контексті епохи [1: 6].

Для сучасних дослідників надзвичайно важливо відновити історичну правду щодо багатьох громадсько-політичних діячів, які в радянські часи під тиском пар-тійно-тоталітарного режиму були незаслужено забуті. До них належить і Кирило Студинський.

Метою статті є дослідження ролі І. Франка у житті та діяльності К. Студин-ського наприкінці XIX – початку XX ст.

Аналіз вивчення проблеми показав, що для досягнення поставленої мети не-

обхідно розв'язати такі завдання: узагальнити відомі й ввести в науковий обіг малоз'ясовані сторінки співпраці науковців на фоні суспільно-політичних процесів кінця XIX – початку XX ст.; розкрити значення К. Студинського у дослідженні життя та творчості Каменяря.

Ім'я науковця і громадського діяча К. Студинського (1868–1941) довгий час було під забороною. Ідеологічні догми, які переважали в наукових і популярних дослідженнях, “виблискували” на адресу вченого “витонченими” епітетами на кшталт “український буржуазний націоналіст”, “фашист” тощо.

Усе це перешкоджало як об'єктивному вивченню творчості К. Студинського, так і з'ясуванню складних обставин його життя. Однак сприятливе становище для розвитку української історіографії, що виникло в останні роки, дало можливість сучасним дослідникам повернути до наукового обігу ім'я ще одного видного гуманітарія. Основні джерела для написання цієї статті зберігаються в Центральному державному історичному архіві України у Львові [18; 20]. З листи К. Студинського до І. Франка ми можемо знайти у Відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України [2; 4]. Цінним набутком для вивчення багатогранної діяльності К. Студинського стали твори у 50 томах І. Франка [17], з яким він йшов пліч-о-пліч як невтомний борець за волю України та розвиток передової науки. У зазначених працях ми можемо прослідкувати еволюцію їх взаємовідносин упродовж кінця XIX – початку XX ст. Розвідка К. Студинського “Поет-громадянин” опублікована в збірнику “Іван Франко у спогадах сучасників” [14].

Оскільки постать академіка К. Студинського, уродженця Тернопільщини, досі не знайшла широкого висвітлення в сучасній вітчизняній історіографії, варто коротко зупинитися на його особистості.

Народився К. Студинський 4 жовтня 1868 року в селі Кип'ячці, що поблизу Тернополя, в сім'ї греко-католицького священика, який до 1906 року обслуговував три церкви в Кип'ячці, Застінці та Товстолузі. За його душпастирства в двох останніх селах було побудовано дві муровані церкви. Мати була дочкою відомого культурного діяча та політика о. Степана Качали – одного з фундаторів та засновників Наукового товариства імені Шевченка у Львові.

У 1878–1883 роках К. Студинський навчався у 1–4 класах Тернопільської гімназії з польською мовою викладання. Вчителями юного гімназиста були Лев Сілецький, історик та географ Лев Рудницький, Петро Левицький, власник великої бібліотеки, Василь Копитчак та ін. Серед близьких друзів-гімназистів К. Студинського були Станіслав Дністрянський – згодом академік-правовик, брат співачки Соломії Крушельницької Антон – диригент і збирач фольклору та Володимир Садовський – згодом диригент і музичний критик.

У 1883 році батько переводить його до Львова – в Українську гімназію. У Львові його вчителями і вихователями були відомі діячі української науки, культури і письменства – історик та письменник Василь Ільницький, письменники Іван Гушалеви́ч і Григорій Цеглинський, історик Михайло Полянський, автор підручників з географії та німецької мови Омелян Калитовський, композитор Анатоль Вахнянин та ін.

Львівську гімназію К. Студинський закінчив 1887 року, а потім продовжив навчання на філософських факультетах Львівського та Віденського університетів.

У Відні, у професора В. Ягича, академіка Петербурзької Академії наук, три роки (1891–1893) студіював філологічні дисципліни. Під керівництвом визначного вченого-славіста 1893 році написав першу важливу наукову працю – “Огляд української літератури XVI–XVII ст.” зі спеціальним оглядом “календарної справи”. На жаль, праця не була надрукована. Та вона визначила головний напрям діяльності К. Студинського – літературознавство [18; 19].

17 лютого 1894 року здобув титул доктора філософії. Потім на власні кошти поглиблював знання в Берліні і як стипендіат Міністерства освіти – у Києві та Петербурзі.

Повернувшись до Львова у 1895–1897 роках, К. Студинський викладав українську мову в різних гімназіях. Видав свою першу друковану працю окремою книгою під назвою “Пересторога. Руський пам’ятник початку XVI віка. Літературно-історична студія. У Львові 1895”, співпрацюючи з науковим товариством ім. Шевченка, опублікував у записках НТШ інші дослідження середньовічного письменництва: “Адельфотес” – граматика видана у Львові 1591 року “Студія літературно-язикова” (1895), “Панегірик Евфонія велобремячая посьвячений Петрови Могили в р. 1633” (1895), надрукував велику рецензію на відому книжку І. Франка “Іван Вишенський і его твори” (1895), “Причинки до історії унії” (1895), рецензію на книжку “Уніатський митрополит Лев Кишка и его значение в истории унии” (1896).

У 1903–1906 роках К. Студинський – член Виділу товариства “Просвіта” і редактор його видань.

Окрім наукової та педагогічної роботи, ці роки насичені для К. Студинського інтенсивною суспільною діяльністю. У 1905–1914 роках він – член Крайової шкільної ради, якій віддав дуже багато сил.

Окрім того, К. Студинський був також одним із керівників Християнсько-суспільної партії, співредактором її органу – журналу “Руслан”, названого на честь твору М. Шашкевича “З Русланових псалмів”.

Особливо плідними для дослідника галицького культурно-національного відродження були роки 1910–1920. Серед низки праць, присвячених цій проблемі, написаних тоді й раніше – “Генеза поетичних творів Маркіяна Шашкевича” (1910), “Причинки до історії культурного життя Галицької Русі 1833–1847 рр.” (1909), “Кореспонденція Якова Головацького” (1909), “Псевдо-Послання Маркіяна Шашкевича” (1935), “Карло Яромір Ербен і Яків Головацький” (1935). І знову його студії – результат тривалої копіткої роботи над дотихчасними дослідженнями (опрацював їх понад 80), численним листуванням видатних діячів української культури, урядовими матеріалами, зібраними в різних архівах та бібліотеках, спогадами сучасників, текстами.

К. Студинський входив до складу Української національної ради ЗУНР–ЗОУНР 1918–1919 роках. Хоча він не був бійцем УГА, ні учасником національно-визвольної

боротьби 1918–1919 років, проте його, як і багатьох інших українських письменників, учених, артистів, було безпідставно ув'язнено у таборах інтернованих у Барановичах і Домб'є.

У 1923 році К. Студинського обирають головою Наукового товариства ім. Шевченка, і з того часу починається новий етап у його житті, насичений науково-організаційною працею. Його талант виявився в різних сферах: вчений був відомим громадсько-політичним діячем, чудовим видавцем наукових праць та організатором, автором десятків теоретичних робіт. Завдяки активній участі К. Студинського у діяльності НТШ авторитет Товариства зріс як на Україні, так і поза її межами.

К. Студинський підтримав прихід радянських військ на територію Галичини та об'єднання українського народу в одній державі. У кінці жовтня 1939 року він головував на так званих Народних зборах Західної України.

Наприкінці червня 1941 року К. Студинського разом із сином Івана Франка Петром примусово вивезли радянські спецслужби. Подальша його доля невідома [14: 155–167].

Кінець XIX і перші два десятиліття XX ст. – це період становлення й утвердження К. Студинського як педагога, вченого і незвичайно активного, багатогранного суспільного діяча. На початок згаданого періоду припадає знайомство К. Студинського з І. Франком.

К. Студинський найімовірніше познайомився з Каменярем у серпні 1885 року, коли студентське товариство “Академічна громада” влаштувало літературно-музичні “дванадцятки” Поділлям за маршрутом Тернопіль–Прошова–Микулинці–Теребовля–Заліщики аж до Чернівців, де зустрілися з Ю. Федьковичем. Мандрівники виступали з концертами, читали лекції про освіту, результати скасування панщини, про творчість Т. Шевченка та М. Шашкевича. До участі в мандрівці було запрошено І. Франка, літератора В. Косовського, композитора О. Нижанківського, художника К. Устияновича і М. Івасюка, співака Є. Гушалевича, поета Павла Думку, гімназистів К. Студинського і В. Охримовича, селянський чоловічий хор Й. Вітошинського з Денисова, а також гостей з Наддніпрянщини – Костя Абажина, київських студенток Катрю Мельникову та Олену Доброграївну [14: 2], професора В. Антоновича [15: 91].

На формування К. Студинського як особистості вплинуло знайомство з І. Франком. Зокрема, на одному з ювілейних вечорів, присвячених Каменяреві, він сказав: “В кожного, хто хоч раз зустрічався з ним (І. Франком. – А. К.) навіки залишився в пам'яті світлий образ цієї чарівної людини і геніального митця”. Більш повно розповів про свого геніального сучасника у статті “Поет-громадянин” [14: 307–309]. На думку К. Студинського, саме І. Франко змінив думку професора В. Ягича щодо “окремішності” українців від росіян [20: арк. 12].

Саме за сприяння І. Франка К. Студинський (під псевдонімом Кость Вікторин) 1886 року опублікував в “Зорі” свою першу наукову спробу під назвою “Дідівська (жебрацька) мова”, зі словничком, який охоплював 300 слів. Згодом цю статтю він випустив окремим виданням під заголовком “Лірники” (Львів, 1894).

З переїздом у 1894 році до Львова М. Грушевського розпочався найінтенсивніший розвиток НТШ. Цього ж року, замість А. Вахнянина, він очолив історично-філософську секцію НТШ. Саме тоді на пропозицію М. Грушевського було засновано Археографічну комісію НТШ, яку він же і очолив. Формально її було засновано 15 січня 1896 року, заступником став І. Франко, а секретарем К. Студинський [9: 172–173].

Хоча варто зауважити, що стосунки з І. Франком у К. Студинського не завжди були безхмарними.

1895 року вони були кандидатами на посаду доцента кафедри руської літератури Львівського університету. І. Франко у листі до А. Кримського від 30 липня 1895 року зокрема писав: “Моєї габілітації на доцента руської літератури міністерство не затвердило на внесок намісництва. Маю се завдячити без сумніву нашим новоорцям, головно ж Барвінському та Вахнянинові, котрі, чорнили мене всіма можливими і неможливими способами, щоб тільки не допустити мене на кафедру, а злагодити місце для свого Студинського” [17: т. 50: 49]. У 1899 році І. Франко гостро критикував працю К. Студинського “Поєми Михайла Макаровського”: “Що ж до самого передруку, то він у тій формі, як його бачимо в “Руслані”, не тільки не критичний, але має таку силу самовільних змін і друкарських похибок, що видання його окремою книжкою – а на се, очевидно, головно важить доктор Студинський – не тільки не буде надбанням, але, шкодою для літератури” [16: 19].

Проте, Каменяр дає позитивні відгуки на праці К. Студинського “Pierwszy literacki występ Hipercusa Roscieja” та “Полемічне письменство в р. 1608”: “Заслугою праці проф. Студинського треба признати не тільки безсумнівне усталення авторства обох тих трактатів, але також досить докладну реконструкцію змісту першого з них” [17: т. 39: 509].

Про різнобіжності у філологічній секції НТШ ми можемо дізнатися із листа І. Франка: “...тут засідають два професори університету Колесса і Студинський – два непримиренні вороги. А в додатку ще кождий має якісь жалі до Груш[евського], то до мене, що зовсім без своєї волі і охоти вибраний головою тої секції. Та, проте, треба сказати, що філол[огічна] секція тепер загалом по стороні Грушевськ[ого], з виємком Павлика і Студ[инського], яким бажалось би через т. зв. реформу “Записок” Товариства знеохотили його до дальшої праці в тім органі. З ініціативи, мабуть, Дністр[янського], вийшов проект змінити “Записки”, відняти їм дотеперішній характер органу українознавства а зробити їх неперіодичною збіркою випадкових праць усіх трьох секцій, тим, чим були в перших роках. Кожда секція мала би протягом року видати дві книжки своїх праць під окремою редакцією. Та вже на першій наскоці се показалося не зовсім можливим, бо секція природнича заявила, що двох книжок по 12 аркушів вона в році не постачить. До того секція історична має тепер тільки одного робітника Груш., власне того, проти кого звернений сей проект. Та неважаючи на всю непрактичність, дд. Павлик і Студ[инський] обстоюють за сим проектом, надіючись від нього не знаю якої благодаті” [17: т. 50: 180–181]. Це було

свідченням того, що в організації не було єдиної думки щодо розвитку Товариства, і це цілком природно.

Попри такі закиди Каменяра, К. Студинський дуже добре ставився до нього. Зокрема, на засіданні філологічної секції НТШ 6 березня 1902 року, К. Студинський подав пропозицію "...виразити признання І. Франкови за знаменитий провід як директора секції, запровадити і опублікувати се признане в "Хроніці" [11: 25]. Цю пропозицію було прийнято.

К. Студинський також не раз різко критикував деякі праці І. Франка, проте той не ображався на це, а навпаки, "дякував за висказану думку. І. Франко любив людей, котрі говорили правду в очі, зневажав людей з нечистою совістю, як він називав лицемірів" [10: 307–308].

Високо цінував К. Студинський і громадську позицію Каменяра. Зокрема, у своїй праці "І. Франко і товариші в соціалістичнім процесі", він зазначав: "Вирок суду і засуд з боку суспільности ломив життя та не зломив. Найбільшу силу відпорности виявив геніяльний Франко, що австрійсько-польському судові відповів зараз по розправі брошурою "So to jest socyalizm", а своїй суспільности працею велета" [15: 114].

У 1904 році К. Студинський разом з І. Франком та М. Грушевським пишуть листа до голови національно-демократичної партії Ю. Романчука, у якому висловили жаль за поведінку органів цієї партії, в яких вони працювали, щодо українських товариств народного напрямку [18: арк. 1].

Перетиналися дороги обох науковців і в товаристві "Просвіта". Варто сказати, що в Головному Відділі "Просвіти" діяв так званий "конкурсний суд" (літературне журі), до якого поряд з К. Студинським входив й І. Франко. Це журі оголошувало різноманітні конкурси серед авторів, що публікували свої твори в альманахах товариства. Саме К. Студинський разом з І. Франком та М. Возняком започаткували видання багатотомної книжкової серії "Пам'ятки українсько-руської мови та літератури" [5: 17].

В архіві К. Студинського ми можемо знайти спогади про похорон Каменяра. Зокрема він згадував: "Пам'ятаю, якби це було сьогодні, акад. В. Щурат запропонував мені, щоб я виголосив промову на цвинтарі. Я від себе дораджував, щоб промовцем був проф. Олександр Колесса, що як посол Віденського парламенту рідко читав лекції, а саме тоді випадково явився в Львові... мою пропозицію прийнято і речником від Наук[ового] Тов[ариства] ім. Шевч[енка] став О. Колесса" [19: арк. 49].

9 червня 1921 року відбулася святкова Академія, присвячена п'ятим роковинам смерті І. Франка, на якій К. Студинський читав реферат про перший соціалістичний процес 1878 року [8: 63].

У 1926 році К. Студинський звернувся до громадськості з закликом "надсилати до архіву... листи Франка, спомини про нього, його фотографії, окремі і збірні, рукописи його творів, взагалі всі пам'ятки, що в'яжуться з особою великого пись-

менника. Без систематичної збірки пам'яток, без їх видання не дасться провести ані огляд життєпису Франка, ані оцінку його творчості” [15: 344].

До 25-річчя від дня смерті письменника 1941 року, К. Студинський писав: “...склоняються наші голови глибокою пошаною перед пам'яттю геніальної людини, знаменитого письменника, поета, невтомного борця за свободу людини, великого ворога всякої кривди і насильства, а приятеля нового ладу, який приповів ще в р. 1896 у драмі “Майсер Чирняк”, але його не діждався. Не даром він, Мойсей, що проводив свій народ до обеднання в обітованній землі, але сам її не побачив” [19: арк. 8]. Також К. Студинський зазначив, що царська влада видала Емський указ, яким заборонила українську мову і засуджувала народ на смерть, а Каменяр розбив цей закон “своїм могутнім молотом, своєю жертвенною працею” [19: арк. 52].

Доречно сказати, що К. Студинський надавав великого значення листам як історичним джерелам, вважаючи їх частиною історії людського життя. Він писав, що листи “дали спроможність розв'язати не одну загадку, вияснити не одну подію, схарактеризувати час і людей... Сім важні листи, що в них міститься дійсно неретушована правда, за якою не раз надаремно шукали би ми по друкованих статтях” [13: 350]. Тому не дивно, що він разом з М. Грушевським видав листування І. Франка та М. Драгоманова. Зокрема, у передмові зазначено: “Комісія Західньої України – одна з чотирьох комісій “порайонного розроблення історії України” Української Академії Наук, має своїм завданням – як і інші порайонні комісії – спільними силами київського академічного осередку і культурних центрів Західньої України розроблювати історію Західньої України і плановим зв'язку з розробленням цілості української історії. Вона поставила своїм завданням ближче посередництво в зв'язку культурної роботи Великої України й України Західньої, і тому і в історії Західньої України її увага, цілком природньо, звертається на моменти їх культурної й громадської кооперації в новіших і давніших часах. Як перший том у серії задуманих і розпочатих публікацій комісія випускає кореспонденцію двох найвизначніших діячів України при кінці XIX століття – які в своїй праці більш ніж хто інший в тих часах послужили сій кооперації” [16: I].

Уже за радянської влади К. Студинський ініціював низку заходів, покликаних вшанувати пам'ять великого сина українського народу. Так, парк Костюшка, що лежав позаду будинку Каменяра, було запропоновано назвати “Франковим Садам” або “садом Івана Франка”; встановити в цьому парку пам'ятник Франкові на місці пам'ятника Костюшка або в іншому місці, яке виберуть архітектори; Дрогобицьку область переіменувати на область Івана Франка, не змінюючи назви м. Дрогобич; вулицю Томінського, на котрій стояв будинок І. Франка назвати вулицею його імені; назвати іменем Франка гімназію в Дрогобичі, де він навчався; видати бронзову медаль з погруддям Франка і з датами його життя; випустити поштові марки з його портретом; встановити стипендії та премії імені Франка [18: арк. 48].

Отож, незважаючи на певні суперечності з І. Франком, К. Студинський упродовж усього свого життя цінував доробок Каменяра та його внесок у процес національного відродження українців та боротьбу за їх соборність.

10 жовтня 1940 року відбулося святкове відкриття музею І. Франка. На відкриття прибули сучасники І. Франка – В. Щурат, К. Студинський, Ф. Колесса, Д. Лук'янович, В. Дорошенко, М. Тиршаківець, М. Деркач. Усього участь у святі взяли 60 осіб. 15 жовтня нова львівська влада організувала мітинг біля могили І. Франка, на якому виступив також і К. Студинський [20: 89]. Того ж року він ввійшов у редколегію видання творів І. Франка.

Отже, знайомство та співпраця з І. Франком сприяли розширенню та збагаченню інтересів і світогляду К. Студинського. Попри деякі розбіжності у політичних поглядах, академік К. Студинський завжди намагався підтримати Каменяра, котрого називав “красою та зорею нашого відродження”.

Література:

1. Алексієвць М. Українська історична біографістика: досягнення та перспективи її розвитку в Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2004.
2. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Ф. 3 (Франко). – Спр. 1607 (Лист К. Студинського до І. Франка від 9.V. 1890 р.). – Арк. 85–86.
3. Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Ф. 3 (Франко). – Спр. 1634 (Лист К. Студинського до І. Франка від 23.II. 1901 р.). – Арк. 359–360.
4. Відділ рукописних фондів і текстології інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. – Ф. 3 (Франко). – Спр. 2060 (Лист К. Студинського до І. Франка від 9.V. 1905 р.). – Арк. 1–2.
5. Винар Л. Михайло Грушевський: Історик і будівничий нації: Статті і матеріали. – К., 1995.
6. Єдлінська У. Суспільно-громадська та наукова діяльність академіка Кирила Студинського / Наукове товариство імені Т. Шевченка і українське національне відродження: Збірник наукових праць і матеріалів першої наукової сесії НТШ. – Львів, 1992.
7. Єдлінська У. Кирило Студинський – видавець листування Якова Головацького // Шашкевичіана / Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Ін-т заповідник Маркіяна Шашкевича у Вінніпезі; Шашкевичівська комісія у Львові. – Львів–Броди–Вінніпег, 1996. – Вип. 1–2.
8. Засідання секцій і комісій Товариства // Хроніка Українсько-руського наукового товариства ім. Шевченка у Львові, 1900. – Ч. 2.
9. Кліш А. Громадсько-політична і наукова діяльність Кирила Студинського // Українська історична біографістика: забуте і невідоме / За ред. проф. М. Алексієвця. – Тернопіль, 2005. – Ч. 1.
10. Матеріали для культурної й громадської історії Західньої України. – К., 1928. – Т. I: Листування І. Франка і М. Драгоманова.
11. Медведик П. І фольклор, і музика, і театр // Русалка Дністрова. – 1993. – № 18 (жовт.).
12. Литвин М., Луцький О., Науменко К. 1939. Західні землі України. – Львів, 1999.

13. Романів О. Наукове товариство ім. Шевченка – перша Українська академія наук // Київська старовина. – 1999. – № 2.
14. Студинский К. Поэт-гражданин // Иван Франко в воспоминаниях современников. – Москва, 1966.
15. Студинський К. Иван Франко і товариші в соціалістичнім процесі 1878 р. – БМВ.
16. Франко І. Документи і матеріали. 1856–1965 / Упоряд. І. Бутич, Я. Дашкевич, О. Купчинський, А. Сісецький. – К., 1966.
17. Франко І. Зібр. творв: У 50 томах. – К., 1976–1986.
18. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 362 (Студинський – академік). – Оп. 1. – Спр. 103 (Розвідка “Іван Франко” (про життєвий і творчий шлях письменника і похорон Каменяра)). – 78 арк.
19. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 382 (Романчук Юліан). – Спр. 3 (Лист від Грушевського М., Франка І. та Студинського К. про розходження діяльності національно-демократичної партії з їхніми політичними поглядами). – 1 арк.
20. ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 362 (Студинський – академік). – Оп. 1. – Спр. 3 (Автобіографія та список наукових праць з 1886–1940 рр.) – 96 арк.
21. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 362 (Студинський – академік). – Оп. 1. – Спр. 44 (Примірники газет “Літературні вісті”, “Пролетарська правда”, “Вісті” та ін. із статтями про суспільно-літературну діяльність Студинського К.) – 48 арк.
22. Чоповський В. Будителі національного духу: Діяльність культурно-освітнього товариства “Просвіта” та “Рідна школа” на західноукраїнських землях (друга половина ХІХ ст. – 20–30-ті роки ХХ ст.). – Львів, 1993.

Галина Бурлака (Київ)

Літературна творчість Івана Франка в оцінці Михайла Грушевського

Тема взаємин Михайла Грушевського й Івана Франка не раз була предметом обговорення. За їх життя, головню, у жанрі пліткування, згодом науковці намагалися аналізувати факти під кутом зору історичного біографізму¹. Не завжди це вдавалося, тому що суб’єктивні симпатії й антипатії не відпускали.

Наше завдання вужче: проаналізувати всі письмові відгуки М. Грушевського про художні твори І. Франка. Їх небагато, однак вони досить виразні, щоб стати предметом окремого вивчення. До цього часу заявлену тему розробляв лише М. Гнатюк [2], він же першим у сучасному літературознавстві спеціально звернувся до літературно-критичної спадщини М. Грушевського, присвятивши її аналізу цілий розділ монографії [1]. Однак ми маємо намір деталізувати предмет обговорення і дещо змінити акценти.

---

¹ Найбільш показовими публікаціями на цю тему досі залишаються дві – В. Дорошенка [17] і С. Квіта [18].